

Eugeni Porras, 30 anys d'estudis indigenistes a Mèxic

Eugeni Porras Carrillo, nascut a Berga el 1956 i naturalitzat mexicà (sense perdre, però, la seva nacionalitat originària), es va llicenciar en Etnologia a la ciutat de Mèxic DF i és màster en Antropologia de la Medicina per la Universitat Rovira i Virgili. Els seus camps d'estudi han estat l'indigenisme, l'antropologia mèdica, les religions, el neoxamanisme i l'antropologia simbòlica.

Ha viatjat per acostar-se a diversos grups indígenes, ha fet de professor durant vuit anys a la Escuela Nacional de Antropología e Historia de Chihuahua i ha publicat poesia, articles i assaig. Actualment és investigador titular a l'Instituto Nacional de Antropología e Historia a la seu de Nayarit, a l'occident de Mèxic. Tot i haver estat més de mitja vida lluny del seu lloc de naixement (encara que amb visites anyals), no ha deixat mai de sentir-se berguedà.

- Què tenen els "indis" que no tinguem nosaltres?

- Doncs sempre que els vegem com a "altres", tenen el mateix que d'altres "altres". Diferències culturals en general, és a dir, història, costums, tradicions, ritus, creences, cosmovisió... Diferències que mostren la gran diversitat humana i les possibilitats d'interacció per comprendre què som i què fem. I aprendre els uns dels altres, cosa que no es dona sempre i que, malauradament, més aviat es combat per la dominació, el racisme o l'estigmatització.

- Quins pobles t'han interessat més dels què has estudiat? Per quins motius?

- Per raons de la meua biografia i les meves inquietuts juvenils, el wirrarika o huítxol. És el poble amb el qual he estat més, degut a l'interès per l'ús de plantes sagrades com a eina de coneixement, concretament el peiot. Amb molta menys intensitat etnogràfica, pel mateix motiu, per l'ús dels bolets, els mazateques d'Oaxaca. Pel meu treball com a etnòleg, els pobles de la serra Tarahumar (rarámuri, tepehuans, guarijío, pimes) i del Gran Nayar (huítxols, cores, mexicaneros i tepehuans del sud).

Eugeni Porras a la Cascada Basaseachi. ARXIU EUGENI PORRAS

- És cert que les lleis mexicanes protegeixen les terres dels grups indígenes?

- Com tot, quan parlem de les polítiques indigenistes, és una veritat a mitges i cal tenir en compte les diferències entre les lleis i la seva aplicació. Les comunitats indígenes i els "ejidos" són productes de la revolució i la redistribució de terres. Però des de finals dels anys 90 és possible la seva venda a particulars i, per altra banda, sempre hi ha l'interès nacional pels recursos del subsòl i el desenvolupament de la mineria o les preses, que fan, en definitiva, que l'Estat en decideixi l'ús.

- Quins han estat els moments més difícils dels 30 anys de treball a Mèxic?

- El més difícil va ser el període d'adaptació a un país nou, a una gran ciutat com és el Districte Federal, a la seva particular manera de ser i de fer. I també haver d'estudiar i treballar sense permís per fer-ho. Després, els moments de canvis i les noves adaptacions. Primer quan vaig anar a treballar a Chihuahua, 12 anys; i més tard, a Nayarit, en el meu darrer canvi, 11 anys.

- Recentment has publicat el llibre de poesia 'El fin del regreso'. Què vols comunicar amb els teus poemes?

- L'escriptura ha estat en realitat el que més m'ha atret des de jove. Aquest llibre recull una antologia de la tasca de fer versos al llarg del meu camí. Per damunt de tot, vull donar testimoni del pas per la vida i dels sentiments que desperten o provoquen els grans temes com l'amor, la injustícia, o les qüestions més espirituals o complexes de l'existència. En algun dels poemes també reflecteix quelcom de les vivències amb els indis.

- Com explicaries el descobriment i

L'any 1992 a Aurramanaka, un dels pobles de Cerro Gordo, situat a Los Altos de Jalisco Durango. ARXIU EUGENI PORRAS

la colonització d'Amèrica a un nen de 10 anys?

- Doncs crec que ho faria amb els recursos dels contes però explicant el que a grans trets va passar històricament, perquè un nen pot entendre bastant bé allò que és comú al destí humà, la descoberta, la conquesta, la destrucció de nous espais i la colonització i domini corresponents.

- Quin és el paper de la dona en les societats indígenes que has estudiat?

- El paper de la dona està regulat per la cultura. Cal entendre bé això per no portar els nostres prejudicis i concepcions a realitats socioculturals diferents. La relació amb la natura i els sistemes de proveïment clàssics d'aliments, com conreu, caça, pesca i recolecció, distribueixen les funcions per gènere. El seu paper és ser un element essencial per a la reproducció dels pobles i el manteniment de les seves tradicions.

- Com s'organitzen políticament aquests grups? Hi ha una pauta comuna?

- Bé, el que tenen en comú és que tots són ciutadans mexicans sota un estat i amb un dret i administració també comuns. A l'interior dels grups hi ha autoritats tradicionals i religioses pròpies, encarregades dels aspectes més quotidians i de les cerimònies i rituals que contribueixen a nodrir la identitat ètnica. I molt sovint hi ha conflictes i tensions entre aquests dos règims.

- Se senten ben tractats els indígenes

a Mèxic? La societat mexicana els valora o els tolera?

- Segons la meua manera de veure-ho, encara que evidentment hi ha moltes posicions, considero que, en general, existeix un gran racisme, estigmatització i rebuig als pobles nadius de Mèxic. D'ells es valora, discursivament, sobretot el seu passat (El mejor indio es el indio muerto!), les seves

Amb la Comunidad El Potrero. ARXIU EUGENI PORRAS

construccions, artesanies i coloraines, però sense fer esforços per comprendre i compartir allò que visions i rituals representen com a riquesa i valors ètnics.

- Coneixes l'antropòleg mexicà Roger Bartra, fill dels escriptors catalans Agustí Bartra i Anna Murià? Com el definiries?

- Coneixi he llegit algunes de les seves obres, essent un dels autors invocats durant els estudis. Però, darrerament, no estic massa lligat a "l'acadèmia" i a certes discussions que em semblen només "per a erudits". I encara que les seves idees són molt suggerents i bones per pensar, no comparteixo certes opinions polítiques, com per exemple la seva proximitat al poder, la crítica als zapatistes... Cosa que considero normal en una convivència plural.

- Quines són els principals valors de la societat mexicana actual?

- No hi crec tampoc massa en valors així, tan abstractes com els d'una societat en conjunt. Crec, precisament, que els principals valors són la diferència de valors, les diferents arrels històriques i els processos de convivència i hibridació cultural que es dona entre les diferents ètnies del país i el llegat europeu per constituir una nació pluriètnica i multicultural, es respecti o no.

- T'has enyorat alguna vegada? T'agradaria tornar a viure a Berga?

- És clar que he passat moments d'enyorança, però ha pogut més el desig d'obtenir coneixement i explicació. Ara ha arribat un temps en el que sí sento ganes de tenir un lloc a Berga i poder recórrer els espais de la meua infantesa i joventut. Això sí, integrant, sense deixar tot el que he après en aquest llarg viatge de 30 anys llargs, que tant em serveix ara per comprendre també el lloc d'on vinc. I al que, des de la meua experiència, voldria aportar quelcom. Per començar, el meu testimoni.

- A partir de tot el que has après, t'atreveixes a donar un consell per viure millor?

- Tant com un consell... Però el que sí que crec és que conèixer altres pobles i cultures, conviure amb ells i patir amb ells, és una manera d'ampliar la visió de què és l'ésser humà. I trobar explicacions internes que ajudin a fer la travessia de la vida d'una manera millor, més solidària i alegre.

Quirze Grifell Sala